

Здружение Совет за етика во медиумите на Македонија

ЕТИКА ПРЕС Скопје

Бр. 274/0306

22.06 20 20 год.

Скопје

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 18 јуни 2020 година, врз основа на примена жалба од Вилдан Дрпљанин, ја донесе следната:

ОДЛУКА

Порталот „Вечер.мк“ со текстот насловен „Скандал: 2/3 од добитниците на ваучер од владата се Албанци, 16% Македонци, Роми 11%...?“, го прекрши Кодексот на новинарите во членовите 1 и 10.

ЖАЛБА

До извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија, на 8 јуни 2020 година, Вилдан Дрпљанин поднесе жалба за текстот со наслов „Скандал: 2/3 од добитниците на ваучер од владата се Албанци, 16% Македонци, Роми 11%...?“, објавен на 7 мај 2020 година, на порталот „Вечер.мк“ (www.vecer.mk).

Во жалбата се наведува дека оспорениот текст содржи неточно и нефер известување.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со порталот „Вечер.мк“ и побара да се изјасни по однос на наводите на жалбата. Медиумот не одговори на наводите на жалбата.

ОДЛУКА НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **ОСНОВАНА** и дека Кодексот на новинарите на Македонија е прекршен во членовите 1 и 10.

Член 1: „Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи. Доколку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно“.

Член 10: „Новинарот нема свесно да создава ниту преработува информации што ги загрозуваат човековите права или слободи, нема да говори со јазикот на омразата и нема да поттикнува на насилство и дискриминација по која било основа (национална, верска, расна, полова, социјална, јазична, сексуална ориентација, политичка...)“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ОДЛУКАТА

На седницата на 18 јуни 2020 година, членовите на Комисијата за жалби ги разгледаа наводите на жалителот и извршија увид во спорната содржина.

Членовите на Комисијата, најпрво, утврдија дека се работи за текст без автор, чија содржина се базира единствено на документ/инфографик, наводно објавен на социјалните мрежи, а кој го прикажува процентот на граѓани според етничката припадност, кои добиле владини ваучери за помош поради коронавирусот. Текстот е од јавен интерес, но не и на начинот на кој е обработена информацијата. Со оглед дека социјалните мрежи се чест извор на лажни и непроверени вести, авторот на текстот морал да ја провери веродостојноста на инфографикот од релевантен извор, во случајов, од Владата. Ова уште повеќе што во самата содржина се наведува дека документот потекнува од владината електронска дата база, но без да се обезбеди каква било официјална потврда за тоа.

Новинарскиот производ е едностран, а начинот на кој е обработен нуди готови заклучоци и судови, кои лесно можат да предизвикаат негативни ефекти, дури и подгревање на меѓуетнички тензии. Затоа, во отсуство на официјална потврда на информацијата, авторот морал да изрази резерва, воздржаност и сомнеж кон изворот на документот. Медиумите се одговорни и за искажаното на социјалните мрежи, зашто со нивното објавување, таквите содржини добиваат јавност и не ги ослободуваат од одговорност. Во такви случаи, новинарите се обврзани да ги проверат информациите колку што е можно повеќе, за да ја избегнат опасноста од манипулации и дезинформирање на јавноста, особено во случаи кога се објавуваат сензитивни податоци кои можат да поттикнат говор на омраза и дискриминација по етничка основа.

Оттука, Комисијата за жалби најде дека во текстот е прекршен **членот 1** од Кодексот на новинарите, чија отстапка е забележителна во следните реченици:

„Близу две третини или 64 % од добитниците на владините ваучери за помош поради коронавирусот се етнички Албанци, ова го покажува документот кој се појави на социјалните мрежи, а потекнува од владината електронска дата база.“

„Картички за ваучери треба да добијат околу 120.000 граѓани или приближно 75 илјади Албанци, 20 илјади Македонци, 13 илјади Роми, 9 илјади Турци и 1200 Бошњаци.“

Постулат на новинарската професија е да се обезбеди „втора страна“, особено во случаи кога новинарот изнесува сомневања или обвинувања или кога некој е предмет на напад и критика. Проверката на податоците и точноста се морални императиви на новинарството, затоа новинарот е должен да ја провери информацијата од што е можно повеќе извори, а најмалку два меѓусебно неповрзани извора.

Понатаму, Комисијата најде дека во текстот на порталот „Вечер.мк“ е прекршен и **членот 10** од Кодексот на новинарите, чија отстапка е најнагласена во самиот наслов, кој според начинот на кој е поставен, несомнено, може да иницира непријателство по етничка основа:

„Скандал: 2/3 од добитниците на ваучер од владата се Албанци, 16% Македонци, Роми 11%...?“

Медиумот и новинарот не треба да објавуваат материјал (информација, слика, мислење, коментар), кој има за цел да шири непријателство или омраза, или ако постои голема веројатност дека објавениот материјал ќе предизвика непријателство или омраза спрема некого поради неговата раса, етничка припадност, пол, вера, политичка припадност, сексуална ориентација, физички недостаток, итн.

Етичкиот и професионалниот Кодекс на новинарите им налага посебна одговорност за јавно искажаниот збор. Нивните ставови се важни фактори во обликувањето на јавното мислење поради што говорот на омраза е неспоив со новинарската етика.

* * *

Комисијата, при своето одлучување, ги зеде предвид и:

*Препораката бр. R (97) 21 на Комитетот на министри до земјите – членки за медиумите и за промоција на културата на толеранција (Усвоена од Комитетот на министри, на 30 октомври 1997), во делот: „медиумите можат да дадат позитивен придонес во борбата против нетрпеливоста, особено онаму каде што негуваат култура на разбирање меѓу различните етнички, културни и религиозни групи во општеството“, како и Додатокот на истата препорака бр. R (97) 21 во делот „Проблемот на нетрпеливост бара изјаснување и од јавноста и од медиумските претпријатија.

*Декларацијата на Комитетот на министри на Советот на Европа за слободата на политичка дебата во медиумите (872 состанок од 12.02.2004 година), во делот што потсетува дека остварувањето на правото на слобода на изразување со себе носи обврски и одговорности, за кои вработените во медиумите мора да водат сметка и дека тоа легитимно може да биде ограничено поради одржување рамнотежа помеѓу ова право и почитување на другите основни права, слободи и интереси заштитени со Конвенцијата (член 8).

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Лилјана Пецова – Илиеска и Ердем Ахмет.

Се обврзува порталот „Вечер.мк“ (www.veser.mk), во согласност со членот 18 од Деловникот за работа на Комисијата за жалби, да ја објави оваа одлука.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

